Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

K 17/2019 vp
Ilmastovuosikertomus

Teknologian tutkimuskeskus VTT:n asiantuntijalausunto koskee Ilmastolain mukaista ilmastovuosikertomusta, jolla seurataan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman (KAISU) toteutumista. Käsiteltävänä olevaan ilmastovuosikertomukseen sisältyy taakanjakosektorin päästövähennyskehityksen seuranta suhteessa KAISU:ssa asetettuihin päästövähennystavoitteisiin, sektorikohtainen päästökehitys, kartoitus KAISU:n mukaisesti käyttöön otetuista politiikkatoimista ja arvio sopeutumissuunnitelman toimeenpanotilanteesta.

Ilmastovuosikertomuksen mukaan vaikuttaa todennäköiseltä, että saavutetaan jaksolle 2013-2020 asetettu päästövähennystavoite ja myös jakson 2021-2030 päästövähennystoimet on suunniteltu siten, että velvoite täytetään riittävällä varmuusmarginaalilla. Vuonna 2017 toteutettujen laskennallisten vaikutusarvioiden mukaan (Koljonen et al. 2017)[1], KAISU:ssa esitetyt toimet johtaisivat taakanjakosektorin päästövähennystavoitteeseen. Ilmastovuosikertomuksessa yksittäisten sektoreiden todetaan etenevän eri tahdissa päästövähennysten osalta. Vaikka päästövähennyksiä tullaan tarvitsemaan jokaisella sektorilla, todetaan liikennesektorin päästökehityksen olevan ratkaiseva kokonaisuuden kannalta. Ohjauskeinoja on KAISU:n toimeenpanemiseksi otettu käyttöön ja lisää on suunnitteilla. Ilmastovuosikertomuksessa todetaan lisäksi, että ilmastonmuutokseen sopeutumista on tarpeen vahvistaa ilmastonmuutoksen aiheuttamien riskien hallitsemiseksi.

VTT haluaa korostaa seuraavia seikkoja:

1. ***Ilmastovuosikertomus antaa hyvän kuvan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman toteutumisesta***

Ilmastovuosikertomus antaa selkeän kuvan taakanjakosektorin kasvihuonekaasupäästöjen kehityksestä sekä selkeän arvion vuosille 2020 ja 2030 asetettujen kasvihuonekaasupäästövähennystavoitteiden saavuttamisesta nykyisellä politiikalla ja päätöksillä (ml. KAISU ja Energia- ja ilmastostrategia). VTT pitää tärkeänä arvioida uusien toimien ja joustokeinojen tarvetta säännöllisesti. Lisätoimien tarpeen tulee olla jatkuvan arvioinnin kohteena, ja siten myös KAISU:n politiikkatoimien vaikutusarviot tulisi päivittää huomioiden myös viime vuosina tapahtunut kehitys.

Ilmastovuosikertomus sisältää kuvauksia sektorikohtaisista ja poikkileikkaavista toimista. Näitä voisi olla tulevissa vuosikertomuksissa hyödyllistä täydentää ja laajentaa esimerkiksi systemaattisilla ja läpinäkyvillä arvioilla politiikkatoimien vaikutuksista. Arviointien tulisi kattaa integroidusti kaikki sektorit mukaan lukuen maankäyttö, maankäytön muutokset sekä metsät (l. LULUCF). Lisäksi tulisi systemaattisesti arvioida jo tehtyjen politiikkatoimien vaikutuksia kasvihuonekaasupäästöihin (l. ex-post -analyysit).

Ilmastovuosikertomus käsittelee nykyisen ilmastolain mukaisesti myös ilmastonmuutokseen sopeutumista. VTT pitää erittäin tärkeänä ilmastonmuutokseen sopeutumisen käsittelyä ilmastonmuutoksen hillinnän rinnalla ottaen huomioon myös hillintä- ja sopeutumistoimien väliset vuorovaikutukset. Laskennallisissa tai laadullisissa politiikkatoimien vaikutusarvioissa ei toistaiseksi ole huomioitu ilmastonmuutokseen sopeutumista, mikä olisi jatkossa hyvä sisällyttää kyseisiin arvioihin.

---

[1] Koljonen et al. 2017. Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman vaikutusarviot. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 57/2017

2. *Ilmastovuosikertomus ei käsittele kokonaisvaltaisesti ilmastohaasteeseen vastaamiseen liittyviä kysymyksiä*

Ilmastovuosikertomuksessa olisi ollut hyödyllistä tuoda esille, miten EU-taakanjakopäätöksen päästövähennystavoitteisiin tähtäävät toimet 2020 ja 2030 aikajänteillä luovat edellytyksiä pidemmän aikavälin ja kiristyvän ilmastopolitiikan mukaisten tavoitteiden saavuttamiselle.

Ilmastohaasteeseen vastaaminen on mittava konkreettisia toimia edellyttävä tehtävä maailmanlaajuisesti ja Suomessa. Kunnianhimoiset ilmastotavoitteet kuten Suomen hiilineutraalisuustavoite 2035 ja kunnianhimon kiristäminen toivottavasti myös EU- tasolla ja maailmanlaajuisesti ovat hyvä askel oikeaan suuntaan.

Ilmastotavoitteiden saavuttaminen vaatii sekä toimintaympäristön muutosta regulaation avulla että muutoksia asenteissa. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää investointeja hiilineutraaliuden vaatimiin teknologioihin ja ratkaisuihin sekä infrastruktuuriin. Investointien rahoitus on myös oleellinen kysymys.

On tärkeää varmistaa, että päästöjen vähentämiseksi tarvittava teknologia ja ratkaisut ovat kaupallisesti saatavilla vaadittavalla aikataululla. Tämä edellyttää, että ratkaisujen käyttöönottoon liittyvien pitkäjänteisten markkinanäkymien lisäksi on turvattava kehityspanokset teknologian demonstrointiin teollisessa ympäristössä. VTT yhdessä suomalaisen ja kansainvälisen toimijaekosysteemin kanssa kehittää ratkaisuja tavoitteena kaupallistaa ratkaisuja nopeasti ja varmistaa kansantaloudellinen hyöty muutoksesta.

Espoossa 20. marraskuuta 2019

Tuula Mäkinen
Vice President, Smart energy and transport solutions

Hanne Siikavirta
Senior Scientist